На вокзалах, як правило, сади не ростуть. А на цьому був. З-за високої мурованої стіни визирали гілки з червоними яблучками. Тільки горобцям вільно було перелітати через огорожу. Якби будівники мали хоч трохи фантазії й вірили, що поети мають крила, вони б придумали складнішу систему охорони, ніж стіна й металеві, вічно замкнені двері в ній. Втім, поети, що їх мали, давно повмирали.

Грицькові уявлялося, що якоїсь теплої ночі він вилізе з останньої електрички і, йдучи до вокзалу, побачить відчинені двері. Увійде в сад, ляже в сплутану духмяну траву, притулиться щокою до землі-матінки, буде плакати і питати: "У кого я такий вдався — нещасний та волоцюга?"

Міліція всієї Південно-Західної дороги знала Грицька і вже не чіпала. Та й що взяти з чоловіка, коли в нього нема ні хати, ні жінки, а лише гармошка й чорна хвороба ще з війни. Лікарня — ото й увесь його притулок. А ще Нуська, сестра. Міг би в неї пожити, та ні, посеред зими вирве ним з сестриної теплої хати, й шукай вітра в полі.

Тихо, Нусько, тихо... Чорна хвороба зробить з чоловіком усе на світі. Чим я завинив? Треба, щоб люди мене виділи і щоб я їх видів. А таких, як я, ще ого-го скільки! І без чорної хвороби вистачає. Григорій Сковорода теж поблукав по світі, а чим моя гармошка за його філософію гірша? Тішуся з того, що були на землі такі люди, як Григорій Савич. Не кожному тісно межи стінами, ой не кожному...

Грицько шаснув до електрички, в перший вагон. Неквапно закурив собі в тамбурі, поки люди повсідались і витріщились у вікна. Потім дренькнув гармошкою. Люди побачили мізерного чоловічка в зеленому капелюсі й широких сподніх. Грицько, дарма що волочився, дбав, аби на ньому все було чисто. Він став коло першої лавиці й, похитуючись, заграв "На сопках Маньчжурії", потім "Прощання слов’янки", а наостанок "Сусідко-сусідко, позич мені решітко". Це було все, що він вмів, та й того

було досить, аби в наставлений капелюх посипалися копійки. Грицько казав: "Цілую руку" кожному, навіть дитині, і йшов ще у два вагони. Потім сідав на лавицю і, хоч би перед ним на коліна ставали і просили грати, не грав. Бо йому вже набридло. Як Грицькові не хотілося, то не хотілося.

Грати йоґо навчив тато, як вернувся з війни без ноги. Грицько вже мав тоді чорну хворобу від переляку. Німець жартома стрельнув йому над вухом, хотів злякати. Відтоді й напала на нього падуча. А по війні почали з батьком-калікою ходити по базарах. Тато грав на гармошці, а Грицько збирав гроші в пілотку. Мама не знесла такої ганьби і вмерла, а старий замерз п’яний, вертаючись з міста. Добре, хоч сина тоді з собою не взяв.

Гриць пробував списати ту історію на папір, бо дуже вона була жалісна, але не дав йому бог таланту, як Сковороді. Тільки коли грав, то перед очима ставав його тато-каліка — в латаній ватянці, похмільний, неголений, з голубими ЯСНИМИ очима. Якісь інваліди машини мають, все їм без черги дають, а тато не видів добра змалку й до останку.

Грицько зліз з електрички й пішов до буфету за пивом з копченою рибою, бо то була його найулюбленіша їда. Голови й шкірки забрав з собою. Вічно здибнеш пса чи кота, а ті баби з буфету усе зіпхають своїм свиням. Не любив Грицько бабів з буфету, бо ще давно котрась назвала його жебраком. Бачать люди, що він не жебрак. Красти легше, ніж грати на гармошці по електричках. А про свою біду Грицько хіба міліції розповідав і карточку показував, що він інвалід.

Отож весело тупцяв на пероні, чекаючи електрички, як тут його гукнув Стьопа. Грицько витяг з кишені жменю дрібних і дав йому. Той облизав сірі губи.

— Чуєш, Грицю, добре, що я тебе стрів. Микольцьо дуже слабий. Просив зайти, — тремтів Стьопа.

— Ти що, змерз?

— Ой змерз, братчику. Зима скоро.

— Йшов би до мами. Може, їй дровець треба врубати.

— А-а, — махнув рукою Стьопа, але подумав і згодився: — Правду кажеш. Нема в неї дров.

— То ходім, нам по дорозі.

— Похмелитися б...

— Я вже пив.

— То я потім до неї піду.

Грицько пошкріб потилицю. Що з чоловіком вдієш? Золоті руки мав...

Він дивився, як Стьопа, нагинаючись під вітром, побіг до чайної. Спина його була геть у вапні.

— Біда, — сказав Грицько. — Біда.

І рушив зі станції через колію, а далі вузькою вуличкою з перехнябленими парканами. Собаки визирали з будок, але не гавкали.

— Боску віддам, — вирішив Грицько.

Вулицю мали зносити, а на її місці будувати багатоповерхові кам’яниці. Тому господарі плюнули на все: не фарбували вікон, не латали парканів. Псів, либонь, залишать тут, аби по паркетах не талапали.

— Біда, — зітхнув Гриць, і серце в нього защеміло, бо чув що насувається чорна хвороба. Минулого разу добре потовкло ним об асфальт, аж шви накладали на голові.

Микольцьо мешкав у малесенькій хатці з одним вікном і жив тим, що лагодив людям черевики. Бач, захворів. Старий чоловік, що ж тут дивного. А вікно й двері помалював білою фарбою, не пошкодував грошей. Боска в будці не було.

Грицько витер ноги об дерев’яну решітку й штовхнув від себе двері. На нього війнуло теплом, аж чоловікові слабо зробилось. Добре встиг задубіти.

— Чи вдома пан господар? — скинув шапку.

— Вдома, — тихо обізвався Микольцьо. Боско заметляв хвостом, обнюхуючи Грицькову кишеню. Той розгорнув папір і дав псові риб’ячі кістки й голови.

— Не сподівався? А я Стьопу стрів... Каже, заслаб наш Микольцьо.

— А якби не заслаб, то не прийшов би, — докірливо мовив Микольцьо, а очі в нього аж сяяли. — Ти грійся, я напалив, хоч і слабий.

— Серце?

— Та воно.

Микольцьо був весь запухлий, аж синій.

— Ану, Грицьку, покажись. Гей, братчику, не шануєш черевиків... Як тепер не підіб’єш, вважай, треба викидати.

— Дай собі спокій!

— Знаю, знаю, що на землю не дивишся, а вона ж тебе носить...

— У лікарню тобі треба.

— Ти лишайся, може, й без лікарні обійдуся. Заграй мені, музико, то буде мій лік.

— Можу й заграти.

По пісні Микольцьо схлипнув, як дитина, а потім важко рукою витер носа:

— Добре з тобою, Грицю. Живи в мене. Помру, віддам тобі хату й Боска.

— А мене в будинок престарілих візьмуть! — весело сказав Грицько. — У лікарні казали. І зараз би прийняли, та роки поки що не вийшли. Або оженюся, га?

— Дурний ти чи блаженний, нема як своя хата. Вона тобі й сестра, і жона, і мати. А я вмру скоро. Дивися...

Микольцьо відхилив з себе ковдру, і Грицько побачив розпухлі, аж лискучі ноги.

— Вже як вода в чоловіку з’являється, то, вважай, кінець.

Грицько гладив руду спину Боска, і той тицявся йому під пахву сивою мордою.

— Боска жаль. Гицелі заберуть.

— Боска я не лишу, будь спокійний, Микольцьо.

— Угу. А як маєш лишити, то ліпше візьми сокиру та зарубай.

Грицько здригнувся.

— Бог з тобою.

— То не лишиш?

— Ні.

— Гроші маю на книжці. Хай на похорон.

Грицько демонстративно заграв "Ой сусідко-сусід-

ко", аж самому в вухах закололо, і відклав гармошку, не дивлячись на Микольця.

— Боска можеш лишити і на день, і на два, як тобі треба поїхати. Він не буде вити. То є мудрий пес.

— Не бери собі дурного в голову, — сказав Грицько. — Може, я раніше за тебе помру. А як завтра піду, то не дивуйся. Я вернуся. В мене діло є.

Микольцьо ледве проковтнув слину.

— Знаю, яке в тебе діло. Ліпше в хаті. Я вже поможу. Мо, в лікарню не треба буде, бо як на вулиці чи на вокзалі вхопить, то в лікарню обов’язково візьмуть.

Грицько обвів поглядом чисту кімнату з накритим клейонкою столом, скринькою для різного шевського приладдя та книжковою етажеркою.

— Візьми "Кобзаря" почитай, — попросив Микольцьо. — Люблю, як ти читаєш.

Гриць побожно взяв до рук книжку в грубій шкіряній палітурці.

— Давай "Перебендю", — попросив Микольцьо.

...Вночі знявся вітер з дощем. Грицько довго не спав, слухав, як дихають Микольцьо і Боско (собака лишився ночувати в хаті).

Стіни аж двигтіли.

"Ще завалить нас", — думав Грицько. Він не знав, що старі хати стоять міцно.

"Усі яблука вітер позриває. Тільки б гілля не поламав, — згадав він про сад. — Але за муром воно не так дме".